

1996-06-25

231-306-91

Bengt Larsson
Bosgården, Jättene
52194 FALKÖPING

LÄNSSTYRELSEN
SKARABORG

NATURRESERVATET JÄTTENEKÄRRET I FALKÖPINGS KOMMUN

Namn: Jättenekärret

Kommun: Falköping

Socken: Gudhem

Fastigheter: Jättene 14:2

Läge: Reservatet är beläget 2,5 km V Friggeråkers kyrka och 2,6 km NNV Falköping

Kartor: Topografisk karta: 8D Skara SV
Ekonomiska kartor: 083 03, 083 13

Gränser: Reservatets gräns utgörs av innerkanten av den punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 1. 1 de delar reservatet avgränsas av bruksväg ingår inte vägområdet i reservatet.

Areal: Ca 11,3 hektar

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen i Skaraborgs län

Markägare: Bengt Larsson

NATURFÖRHÅLLANDEN

Naturreservatet är beläget på Mössebergs nordöstra sluttning. Hela området sluttar mot nordost.

Reservatet ligger nästan uteslutande på platåbergens lerskifferlager. Det ansluter i väster till diabaslagret och i öster till kalkstenen. Jordlagren är relativt mäktiga, och näringsrika och utgörs av morän.

De nedre delarna av reservatet präglas starkt av framspringande rörligt grundvatten.

Vegetationstyperna domineras av friska till våta marker av ängsserien.

Ett antal extremrikkärr av soligen typ ligger i sluttningen. Längst i norr finns ett av länets största axagkärr. Det utgör kärnan i reservatet. I fältskiktet dominerar axag, ryltåg, bladvass och näbbstarr. Av övriga växter kan noteras majviva, flugblomster, skogsnycklar, kärrknipprot, kärrspira och slätterblomma. Särskilt intressant i Jättenekärren är den stora förekomsten av sumpnycklar. I övergångszonerna mot skogsmarkerna är tuvstarr vanlig.

Det södra, kärret kan karaktäriseras som ett fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ. Axag finns även här och blåttåtel är vanligt förekommande.

Ovanför kärren finns en aspdominerad skog av lundtyp med rikligt med torrträd och lågor. Inslaget av andra trädslag som fågelbär, vårtbjörk och högvuxen alm är ställvis stort. Buskskiktet domineras av hassel. I fältskiktet dominerar en frisk örttyp med ett stort antal lundväxter. Allmänt förekommer hässlebrodd, lundgröe, lundelm, stinksyska, ängsfräken och lungört. Mer sparsamt förekommer hässleklocka, kransrams och vårärt.

Nedanför kärren finns en örtrik björksumpskog med knotigt vuxen, medelhög glasbjörk. På fastare mark finns asp, oxel och rönn. I kärrkanter finns klibbal och gråal. I de södra delarna av sumpskogen domineras markvegetationen av nästan manshög brunstarr. Beståndet är bland länets största. I norr dominerar älggräs. Smörbollar och ängsvädd är rester från tider med öppnare vegetation. Markvegetationen är genomgående högvuxen.

Längst i nordost finns öppna marker med en fuktängsvegetation med artrik flora. Här växer arter som darrgräs, smörbollar, gökblomster, ängsvädd och humleblomster.

Området är viltrikt. Hackspettar av flera arter håller till i den äldre lövskogen, som också är rik på lövskogstättningar.

Området har använts som betesmark fram till 1977. Naturskyddsföreningens Falköpingskrets har slagit de norra kärren under några år. De slogs senast 1991 av Naturvårdstjänst. De skogklädda delarna har inte varit föremål för några skogsvårdande åtgärder på ca 25 år.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

En förfrågan om Länsstyrelsens möjlighet att hjälpa markägaren att bevara området kom in via Skogsvårdsstyrelsen till Länsstyrelsen 1987. Området har besiktigats tillsammans med markägaren under hösten 1987. Under hösten 1988 har ett förslag till skötselplan arbetats fram av Ekologisk Konsult på Länsstyrelsens uppdrag. Förslag till beslut och föreskrifter har tagits fram under januari 1989. Försök att hitta lämpliga ersättningsmarker samt göra värderingar av berörda marker har pågått mellan åren 1989 och 1995. Överenskommelse om intrångsersättning har träffats med markägaren i april 1996.

Förslagen har remitterats till Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen, Falköpings kommun, Skaraborgs läns naturskyddsförening och markägaren. Inga erinringar mot förslaget har framkommit.

GRUND FÖR BESLUT:

Naturvärden:

Jättenekärret med omgivningar innehåller ett antal extremrikkärr och fuktängar med rik flora i mosaik med örtrik björksumpskog och äldre lövskog av lundtyp. Kärren är vackra exempel på extremrikkärr av axagtyp och bildar tillsammans en av länets största ytor av denna vegetation. Jättenekärret är särskilt värdefullt genom sin storlek mångformighet och stora botaniska värden.

Jättenekärret har klassats som riksintressant område för naturvärden. Det är ett område med högsta naturvärde i länets naturvårdsprogram och våtmarksinventering. Det redovisas även i myrskyddsplanen för Sverige.

Syfte:

Att bevara och utveckla ett antal betes- och slåtterhävdade extremrikkärr och öppna fuktängar med rik flora i mosaik med en örtrik björksumpskog.

Att bevara ett område med äldre lövskog av lundtyp för fri utveckling.

Syftena är främst naturvetenskapliga.

Bedömning:

Med hänsyn till områdets höga naturvärden och med hänsyn till reservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras avsevärt och ett reservatsförordnande erfordras. Förordnandet är förenligt med översiktsplanen i Falköpings kommun och bestämmelserna i Naturresurslagen. Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv.

BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (SFS 1964:822, omtryckt 1991:641) förklarar Länsstyrelsen Jättenekärret som naturreservat. Området avgränsas med innerkanten av den kraftiga punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 1.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 - 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för reservatet.

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNINGAR I MARKÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES RÄTT ATT FÖRFOGA ÖVER RESERVATSOMRÅDET

Utöver förbud och föreskrifter i andra lagar och författningar är det förbjudet att

- uppföra byggnad eller därmed jämförbar anläggning.
- uppföra mast, torn eller liknande anordning.

- anlägga mark- eller luftledning.
- anlägga väg, parkeringsplats, led eller spång.
- anordna upplag.
- borra, spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt av något slag.
- utföra fyllning eller tippning.
- skyddsdikey, rensa, lägga igen eller kulvertera dike eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
- avverka, plantera, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.
- framföra motordrivet fordon
- ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
- använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel.
- kalka mark eller vatten.
- inplantera djur- eller växtarter.

Meddelade föreskrifter utgör inte hinder för åtgärder enligt skötselplan fastställd av Länsstyrelsen.

Frågan om parkeringsplats i anslutning till reservatet löses med civilrättsligt avtal med markägaren.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARKÄGARES ELLER ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att trygga ändamålet med reservatet:

- anordningar för utmärkning av och upplysning om reservatet.
- utförande och underhåll av en stig samt utförande av elstängsel runt betesmark enligt bilaga 2 och 3 till skötselplanen.
- åtgärder för skötsel av skogsmark, betesmark och övrig mark som närmare anges i bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER ENLIGT 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

5 (6)

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet

att

- framföra motordrivet fordon.
- cykla eller rida
- anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförbar anordning.
- tälta
- elda
- plocka eller gräva upp gräs, blommor, ormbunkar, lavar, mossor eller svampar
- anordna läger, sätta upp orienteringskontroller eller snitsla spår.
- förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning.
- skada eller ta bort döda träd eller vindfällan.

Att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada stående träd och buskar är straffbart enligt 12 kap 2 § brottsbalken.

D. FÖRESKRIFTER ENLIGT 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN OM VÅRD OCH FÖRVALTNING

- Syftet med vården och naturvårdsförvaltningen är att bevara och utveckla ett antal betes- och slåtterhävdade extremrikkärr och öppna fuktängar med rik flora i mosaik med en örtrik björksumpskog samt att bevara ett område med äldre lövskog av lundtyp för fri utveckling.
- Länsstyrelsen fastställer till beslutet bifogad skötselplan. Planen skall ligga till grund för skötseln av naturreservatet.
- Naturvårdsförvaltare är Länsstyrelsen.
- Naturvårdsförvaltaren skall vid förvaltning av området samråda med markägaren.
- Reservatet skall utmärkas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Med stöd av 12 § naturvårdslagen kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

När detta beslut vunnit laga kraft upphävs Länsstyrelsens beslut den 31 mars 1969 enligt 19 § naturvårdslagen i de delar de berör naturreservatet.

ANSVARSFÖRDELNING VID INSEKTSANGREPP ELLER LIKNANDE

I de delar av reservatet som skall lämnas till fri utveckling skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Detta beslut kan överklagas till regeringen. Miljödepartementet, se bilaga formulär nr 1.

I detta ärende har landshövdingen Birger Bäckström beslutat och Mana Thordarson, naturvård, varit föredragande. I handläggningen har även naturvårdsdirektör Rune Johansson, länssarkitekt Inga Friberg-Karlsson, biträdande länsantikvarie Lars Jacobsson och länsassessor Göran Fjellman deltagit.

Birger Bäckström

Maria Thordarson

Kopia till

SNV (rek mb)

BoV

vv

Lm

Falköpings kommun

SVS

SkNF

LVA

akten

BG

MT

MMA, plan

GO, 2 ex

Kungöres i länets författningssamling, Falköpings Tidning och Skaraborgs Läns Allehanda.